

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2023

Swedish

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

RÄTTNINGSMALL

(Max. 100 poäng)

Del I

(30 poäng)

1. Förklara dessa ord såsom de används i texten.

(5 × 1 poäng)

- (a) påtaglig- konkret, tydlig, verklig
- (b) ansåg (anse)- tycka, mena, tänka
- (c) en uppfattning- åsikt, mening, inställning
- (d) medverkade (medverka)- delta, vara med, uppträda
- (e) inträffat (inträffa)- hända, ske, äga rum

2. Vad säger Katarina Pirak Sikku om sin barndom?

(5 poäng)

Katarina Pirak Sikku växte upp i en delad värld: en samisk och en där den samiska kulturen inte existerade. I hemmet var den samiska kulturen något konkret, medan den i skolan och i övriga samhället inte märktes alls. Katarina Pirak Sikku fick själv söka kunskap om sin kultur och stal en bok för att få veta något. Den var en bekräftelse på hennes identitet och den spelade en stor roll för henne. Varför det var så här var inget hon funderade över. r 1-6

3. Hur har samerna varit förtryckta i Sverige?

(5 poäng)

Statens institut för rasbiologi i Uppsala undersökte samerna och bl.a. mätte deras skallar och tvingade dem att fotograferas, många gånger nakna. Syftet var att dokumentera det rasbiologerna tyckte var en underlägsen ras. r 18-22

Kyrkan deltog aktivt i förtrycket och accepterade inte samernas språk och religion. Präster hjälpte rasbiologerna på plats och lät dem gräva upp gravar. r 27-31

Barnen skildes från sina föräldrar och tvingades gå i nomadskola. Där talade man bara svenska, oavsett om de kunde det eller inte. Barnen förlorade sitt samiska språk. r 35-38

4. "Ursäkten är en del av en pågående försoningsprocess"

Förklara vad detta innebär utifrån texten.

(5 poäng)

”.

Kyrkan vill försonas med samerna. Det sker i flera steg. Först handlar det om att ta fram fakta och påverkas av det. Sedan att be om ursäkt och försöka läka och verka för försoning.

Inom kyrkan ber man ofta om förlåtelse för att bli förlåten. Men Ärkebiskop Antje Jackelén förklarar att det inte går i det här fallet, eftersom kyrkan har varit delaktig i förtrycket av samerna. Därför spelar i stället en ursäkt en viktig roll i processen. Med en ursäkt tar kyrkan på sig sitt ansvar för det som har hänt i historien.

Försoning betyder att vara jämbördig och att ha förtroende för varandra säger ärkebiskopen som hoppas att de når dit. r 43-55

5. Vad säger Katarina Pirak Sikku om sorg och hur har hon bearbetat den?

(5 poäng)

Katarina Pirak Sikkus sorg är förknippad med den smärtsamma samiska historien och när hon lärde sig om samernas historia började hon fundera på om sorgen kunde gå i arv, då hon inte personligen hade drabbats av den, som t.ex. hennes man. Idag, efter en lång väg, har hon kommit fram till att sorg kan ärvas.

Känslorna som väcktes hos henne när hon tog del av vad som skett med samerna har format henne som konstnär. Hennes intresse för den samiska historien började på Konsthögskolan i Umeå. Det ledde henne till att börja gräva i historien i arkiven på Statens institut för rasbiologi. Hennes konstnärskap har varit en bearbetning av sorgen.

Med insikten att sorg går att ärvas har hon också kommit fram till att det som skett hennes förfäder inte helt får ta över hennes liv. r. 10-28, r 55-58

6. Håller du med om detta? Förklara varför/ varför inte utifrån dina egna åsikter/ tankar.

”Mycket av det som Svenska kyrkan har gjort sig skyldig till rör personer som inte längre lever. Av den anledningen finns det de som tycker att det inte är möjligt att be om ursäkt.”

(5 poäng)

Kandidaten förklarar tydligt sin åsikt. Han/ hon kan instämma och förklara varför han/ hon håller med. Eller så invänder kandidaten som Katarina Pirak Sikku och förklarar varför. Kandidaten kan också argumentera för båda sidor.

Del II

(30 poäng)

Kommentera detta citat och uttryck dina tankar med ungefär 100 ord:

”–När jag började plocka fram det som gjorde ont i min historia insåg jag att mycket av det hade jag egentligen inte upplevt själv.”

Kandidaten kan föra en diskussion kring Katarina Pirak Sikkus väg att ta itu med sitt historiska arv. Kandidaten kan här också ta upp andra händelser i historien och diskutera detta. Kandidaten kan utgå från sig själv och sätta in sig själv i en historisk kontext. Det kan handla om temat sorg och arv som konstnären tar upp eller andra aspekter av ett historiskt arv. Diskussionen kan också röra sig om ett mer personligt plan vad som kan gå i arv inom en familj. Eller en diskussion kring vad han eller hon inte tror går i arv.

Del III

(40 poäng)

Skriv en uppsats på ungefär 300 ord där du redogör för dina tankar om ett av de två ämnena nedan.

1. ”Utan förlåtelse finns det ingen framtid.”
Biskop Desmond Tutu

eller

2. ”En hungrig människa mindre betyder en broder mer.”
Stig Dagerman

Anmärkning:

I del I och II kommer följande kriterier att vägas in i betygssättningen:

1. **Ett tydligt syfte** – kandidaten har förstått frågan och vet hur den ska besvaras – 30%.
2. **Ett sammanhängande svar** – kandidaten använder relevant och lämplig fakta ur materialet på ett strukturerat och meningsfullt sätt – 30%.
3. **Språklig klarhet** – kandidaten uppvisar en språkbehandling som med tydlighet och med visst flyt kan uttrycka dennes idéer – 30 %.
4. **Formalia** – grammatik, stavning – 10%.

